

Ὁ Koschaker εἰς τὴν μελέτην του: «Ἡ κρίσις τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου καὶ ἡ ἐπιστήμη τοῦ δικαίου» ἐκαυτηρίασε μὲ παρορησίαν τὰς ἀντιλήψεις ταύτας, λέγων εἰς τὸν πρόλογον ὅτι ἀμύνεται τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου, διότι ἀπετέλεσε καὶ ἀποτελεῖ ἓνα τῶν σπουδαιοτέρων παραγόντων τῆς Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ δὲν ἐτόλμησαν μὲν νὰ θίξουν τὸν διδάσκαλον. Τοῦ ὑπέδειξαν ὅμως ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ Βερολίνον. Πράγματι ἀπεσύρθη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Γοττίνης. Ἐκεῖ συνέγραψε τὸ τελευταῖον του βιβλίον «Ἡ Εὐρώπη καὶ τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον», τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ καλύτερα εὐαγγέλια τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἐνότητος καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ιδέας.

Καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ ὀρίου τῆς ἡλικίας, ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἐξοχὴν του ἔξω τοῦ Μονάχου. Ἐκεῖ τὸν εὔρον οἱ τοῦρκοι καὶ τὸν ἐκάλεσαν νὰ διδάξῃ εἰς τὴν Ἄγκυραν. Ἐπὶ διετίαν ἐδίδασκεν εἰς τὸ κέντρον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου, κατὰ τὴν θεωρίαν του, τὸ ἑλληνικὸν δίκαιον μεταδίδον *Seine Denkformen* εἰς τὰ ἀνατολικά δίκαια, τὰ ἀνεχώνευε καὶ τὰ ἀπερρόφα.

Ἀγωνισθεὶς ὑπὲρ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ιδέας, ἐπέπρωτο ν' ἀποθάνῃ εἰς τὸ Κέντρον τῆς Εὐρώπης ὀραματιζόμενος εὐρωπαϊκὴν νεολαίαν ἐνθουσιωδῶς ἐρευνῶσαν τὸ ἑλληνικὸν καὶ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον.

ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

Ὁ *Γενικὸς Γραμματεὺς* ἀνακοινοῖ ὅτι ἡ Σύγκλητος ἀπεδέχθη τὴν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἐπαχθεῖσαν κληρονομίαν τοῦ *Γεωργίου Π. Οἰκονόμου* καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀναγινώσκει τὸ κείμενον τῆς διαθήκης.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΠΡΟΣΕΔΡΟΥ ΜΕΛΟΥΣ

ΙΑΤΡΙΚΗ. — Ἡ κατὰ τοῦ βιολογικοῦ πολέμου ἄμυνα, ὑπὸ *Ἐμμαν. Μανουσάκη* *.

Εἰσαγωγή.

Ὑπάρχουν τρεῖς μορφαὶ Βιολογικοῦ πολέμου, ἡ ἄμεσος, ἡ ἔμμεσος καὶ ἡ τοῦ ἔξ ὑπαιτιότητος ἡμῶν αὐτῶν προερχομένου.

Ἡ πρώτη συνίσταται εἰς τὴν δι' οἰουδήποτε μέσον ἀπροκάλυπτον μικροβιολογικὴν ἐπίθεσιν.

* **EMM. MANOUSSAKIS: La defense contre la guerre biologique.**

Ὡς πρὸς τὴν μορφήν ὅμως τοῦ ἐμμέσου βιολογικοῦ πολέμου αἱ μέθοδοι εἶναι πολλαὶ καὶ ποικίλαι, ἦτοι :

1) Καθήλωσις τοῦ ἀντιπάλου εἰς μiasματικὸν χῶρον, ὥστε νὰ καταστραφῇ ἐκ τῶν ἐπιδημιῶν.

2) Ἐπιβολὴ εἰς τὸν ἠττημένον ἀντίπαλον ἀθλίων ὄρων διαίτης καὶ στερῆσεων ὑγειονομικῆς προστασίας, ὥστε νὰ καταστῇ οὗτος ἀφεύκτως λεία τῶν νοσογόνων παραγόντων.

3) Διαρπαγὴ τῶν μέσων προφυλάξεως ἢ ἀδιαφορία τοῦ νικητοῦ νὰ παράσχη τὰ μέσα ταῦτα, ὥστε ν' ἀποδεκατισθῇ οὕτω ὁ ἠττημένος ὑπὸ τῶν ἐπιδημιῶν καὶ καταστραφῇ ἢ γεωργικὴ παραγωγὴ του ἀπὸ ἀσθενείας τῶν φυτειῶν.

4) Ἀμέλεια τοῦ νικητοῦ νὰ ἀνασυγκροτήσῃ τὴν ὑγειονομικὴν ὀργάνωσιν τοῦ ἠττηθέντος, ὥστε ἐκ ταύτης νὰ προκύψουν συμφοραὶ εἰς τὸν ἠττημένον.

5) Κατασχέσεις τῶν ὑγειονομικῶν ἐγκαταστάσεων τῆς ἠττηθείσης χώρας, διὰ νὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ ἀπελπισία καὶ ἡ συμφορὰ εἰς τὸν ἠττηθέντα.

Ἡ τρίτη τέλος μορφή τοῦ Βιολογικοῦ πολέμου εἶναι ἐκείνη διὰ τῆς ὁποίας προκαλοῦνται βιολογικῆς προελεύσεως συμφοραὶ ἐνὸς ἐμπολέμου, ὀφειλόμεναι οὐχὶ εἰς ἐνεργείας τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ εἰς ἰδικὰς του πράξεις καὶ παραλείψεις.

Ο ΕΜΜΕΣΟΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΟΝ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἀένας Βιολογικὸς πόλεμος ἐν τῇ φύσει. Ποία ἡ θέσις τοῦ ἀνθρώπου. Συνεργοὶ καὶ ἀνταγωνισταὶ του μεταξὺ τῶν μικροβίων. Ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν πάλην κατὰ τῶν μικροβίων

Τὸν ἔμμεσον βιολογικὸν πόλεμον κινδυνεύουν νὰ τὸν ἀσκήσουν καὶ νὰ τὸν ὑποστοῦν ὅλα τὰ Κράτη, ὅσον καὶ ἂν εἶναι πολιτισμένα.

Ἦδη κατὰ τὸν φυσιολογικὸν ἐν εἰρήνῃ βίον τῆς ἀνθρωπότητος ἐκτυλίσσεται πρὸ ἡμῶν ἀένας βιολογικὴ διαπάλη μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς πληθύος τῶν μικροβίων, τῶν περιστοιχιζόντων αὐτόν.

Ὁ μικροκοσμικὸς κόσμος τὸν ὁποῖον φέρει ἕκαστος ζῶν ὄργανισμὸς μεθ' ἑαυτοῦ ἐντὸς τῶν ἐπικοινωνούντων μὲ τὸν ἔξω κόσμον κοιλοτήτων του, βοηθεῖ τὴν ζωὴν εἰς τὴν διατήρησίν της κατὰ παντοίους τρόπους, ἄνευ δὲ τῆς συνεργείας αὐτῆς ἡ ζωὴ εἶναι ἀδύνατος.

Ὁ ἀρχέγονος ἐξ ἄλλου φυσικὸς «μηχανισμὸς» ἀμύνης τοῦ ἀνθρώπου ἐξεταζόμενος ὡς ἰδιαίτερος φυσικὸς δυναμισμὸς ἀντιδραστικότητος τοῦ εἴδους, ἀποβαίνει σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου συνεχῶς ἀποτελεσματικώτερος (ἄθροιστικὴ κληρονομικὴ καταβολή).

Συντελούσης τέλος τῆς ἐμπειρίας καὶ τῆς προόδου ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, δι' ὧν συνεχῶς βελτιοῦται ἡ ὑγιεινὴ τοῦ βίου καὶ ἡ ὅλη προφυλακτικὴ ἀπὸ τῶν νόσων ὀργάνωσις, καθίσταται ὁ ἄνθρωπος ὄλονεν ἰσχυρότερος εἰς τὴν πάλην του κατὰ τῶν μικροβίων.

Δύναται μάλιστα νὰ λεχθῇ ἀπεριφράστως, ὅτι κατὰ τοὺς σημερινοὺς χρόνους τοῦλάχιστον, εἰς τὰ πολιτισμένα Κράτη, ὁ ἄνθρωπος ζῆ ἥσυχος καὶ ἀπηλλαγμένος τοῦ ἐφιάλτου τῶν ἐπιδημιῶν.

*Διατὶ ὁ πόλεμος ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τὴν ὑπεροχὴν
εἰς τὴν πάλην του κατὰ τῶν μικροβίων*

Πάντα τὰ θαυμαστά καὶ ὑπὸ ὀμαλὰς συνθήκας ἀποτελεσματικὰ ὄπλα τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τῶν μικροβίων, τὰ καθιστοῦν οἱ πόλεμοι ἀλυσιτελῆ.

Πρῶτον, διότι δημιουργοῦν ἀνωμάλους, συνθήκας ζωῆς, αἵτινες ὑποβιβάζουν τὸν φυσικὸν δυναμισμὸν ἀντιδραστικότητος καὶ ἀμύνης τῶν ὀργανισμῶν.

Δεύτερον, διότι ἐπαυξάνουν τὰς εὐνοϊκὰς συνθήκας πολλαπλασιασμοῦ καὶ παθογόνου ἐνεργείας τῶν μικροβίων.

Τρίτον, διότι διαταράσσουν ἢ καταστρέφουν τὰ τεχνητὰ μέσα προστασίας τῶν κοινωνιῶν καὶ ἀποδιοργανώνουν τὴν ὑγειονομικὴν των ὀργάνωσιν. Καθ' ὅσον μάλιστα προάγονται τὰ μέσα τοῦ πολέμου κατὰ τοσοῦτον ἐκτίθενται εἰς φθορὰς αἱ ἐγκαταστάσεις καὶ τὰ ἄλλα παντοειδῆ μέσα ὑγειονομικῆς προστασίας.

Ἐὰν εἰς τὴν παρατηρουμένην αὔξησιν τῆς καταστρεπτικῆς δυνάμεως τῶν νέων ὀπλων προστεθῇ καὶ ἡ τακτικὴ τῶν ἄνευ οὐδεμιᾶς διακρίσεως στόχων καὶ ἐντελῶς τυφλῶν βομβαρδισμῶν, θὰ ἀντιληφθῇ πᾶς τις, ὅποια εἶναι ἡ ἔκτασις τῶν κινδύνων εἰς οὓς εἶναι ἐκτεθειμένη ἡ προστατευτικὴ ὑγειονομικὴ ὀργάνωσις τῶν πόλεων.

Πλὴν ὅμως τῶν κινδύνων τῆς καταστροφῆς αἱ νέαι αὗται πολεμικαὶ μέθοδοι θὰ δημιουργήσουν καὶ παντοίας εὐνοϊκὰς συνθήκας: πρῶτον διὰ τὴν χαλάρωσιν τῶν μέτρων προφυλάξεως καὶ ἐξουδετερώσεως τῶν ἐνδημικῶν ἐστιῶν· δεύτερον διὰ τὴν ἀκόλυτον ἀνάπτυξιν καὶ διασπορὰν τῶν λοιμογόνων παραγόντων ἐν γένει καὶ τρίτον διὰ τὴν εὐκόλον καὶ ἀθρόαν γένεσιν νόσων καὶ ταχεῖαν αὐτῶν διάδοσιν. Ἡ ἀθρόα ἐξ ἄλλου μετακίνησις πληθυσμῶν καὶ ἡ διασπορὰ αὐτῶν θὰ συντελοῦν εἰς τὴν εὐρειαὶν καὶ εἰς μακρυνὰς ἀποστάσεις διάδοσιν τῶν ἐπιδημικῶν ἐστιῶν.

*Ἔστιν ὅτε ὁ πόλεμος μετατρέπεται εἰς βδελυρὰν ἐνεργεῖαν
ἐμμέσου μικροβιολογικοῦ πολέμου.*

Ἦδη ἡ τυφλὴ χρῆσις τῶν νέων ὄπλων ἀποτελεῖ ἐν ἐπιγνώσει ἄσκησιν ἐμμέσου βιολογικοῦ πολέμου. Ὑπάρχουν ὅμως πολεμικαὶ ἐνεργεῖαι καθ' ἃς ἡ δολιότης εἶναι ἔτι μᾶλλον πρόδηλος καὶ ἰσοδυναμεῖ μὲ ἔγκλημα ἐκ προμελέτης, ἀλλὰ περὶ αὐτῶν δὲν θὰ γίνῃ ἐνταῦθα λόγος.

*Διατὶ ὁ ἐκ προμελέτης ἔμμεσος βιολογικὸς πόλεμος εἶναι πλέον
ἐπικίνδυνος τοῦ ἀμέσου.*

Ὁ ἐμπόλεμος ἐκεῖνος ὅστις θὰ ἐπιδιώξῃ νὰ ἐξαπολύσῃ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ νέφη ἢ βροχὴν μικροβίων ἢ οἰανδήποτε ἄλλην ἄμεσον καὶ ἀπροκάλυπτον μικροβιακὴν ἐπίθεσιν θὰ προσκόψῃ εἰς παντοῖα ἐμπόδια.

Ἐν ἐκ τούτων εἶναι ἡ ἀστάθεια τῆς παθογόνου δυνάμεως τῶν μικροβίων. Ἐνεκεν τούτου ὁ,τιδήποτε καὶ ἂν ἀποτολήσῃ εἰς ἐμπόλεμος κατὰ τὰς περιόδους ἐπιδημιολογικῆς ἡρεμίας διὰ νὰ διαδώσῃ μικροβία εἰς μίαν χώραν, ἐξαπολύων ἀπροκάλυπτον καὶ ἄμεσον μικροβιολογικὴν ἐπίθεσιν, θὰ ἀποβῇ ἐπὶ ματαίῳ.

Δὲν συμβαίνει ὅμως δυστυχῶς τὸ ἴδιον κατὰ τὴν ἔμμεσον βιολογικὴν ἐπίθεσιν· ἐὰν εἷς ἐμπόλεμος ἔχῃ καλὴν κατασκοπεῖαν εἰς τὴν ἐχθρικὴν χώραν καὶ παρακολουθῇ καλῶς τὴν ἐπιδημιολογικὴν τῆς ἐξέλιξιν, τότε δύναται οὗτος νὰ ἐπωφεληθῇ τῶν παροδικῶν περιστάσεων καθ' ἃς βεβαιοῦται ὅτι οἱ ἐπιπολάζοντες ἐν τῇ χώρᾳ νοσογόνοι παράγοντες ἐκδηλώνουν φυσικῶς τάσιν ἐπιδημικότητος καὶ νὰ ἐξαπολύσῃ τότε τὰς ἐνεργεῖας τοῦ μικροβιολογικοῦ πολέμου, ὑποβοηθῶν οὕτω τὴν ἐξάπλωσιν καὶ τὸ φθοροποιὸν ἔργον τῶν ἐπιδημούντων ἤδη εἰς τὴν χώραν τοῦ ἐχθροῦ μικροβίων καὶ ἐφαρμόζων διαφόρους μεθόδους ἐμμέσου βιολογικοῦ πολέμου.

**ΕΜΜΕΣΟΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΔΕΙΝΑ
ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΜΗ ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΑ ΕΙΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΧΘΡΟΥ ΑΛΛΑ ΕΙΣ
ΣΦΑΛΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΜΕΛΕΙΑΣ ΗΜΩΝ ΑΥΤΩΝ**

Ἴδια σφάλματα εἰς τὰ ὁποῖα ὀφείλονται βιολογικῆς προελεύσεως συμφοραὶ εἷς τινὰ χώραν εἶναι:

1) Ἡ μὴ ἴδρυσις ἐγκαίρως κεντρικῆς διευθύνσεως συλλογῆς τῶν ὑγειονομικῶν δεδομένων καὶ καταρτίσεως τῶν σχεδίων ὑγειονομικῆς προπαρασκευῆς καὶ ἐπιστρατεύσεως.

2) Ἡ ἀπρονοησία καὶ αἱ προχειρότητες ὑγειονομικῆς πολιτικῆς. Ἡ ἄγνοια

τοῦ δόγματος ὅτι εἶναι ἀλληλένδετος ἡ ὑγειονομικὴ ὁργάνωσις τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ πρὸς τὴν ὑγειονομικὴν ὁργάνωσιν τοῦ στρατοῦ ἐπιχειρήσεων.

3) Ἡ περιφρόνησις τῆς ἀρχῆς ὅτι εἶναι συνδεδεμένη ἡ ὑγεία τοῦ στρατοῦ μὲ τὴν ὑγειονομικὴν κατάστασιν τῶν καταλαμβανομένων ἐδαφῶν.

4) Ὅλαι αἱ παραβλέψεις κατὰ τὴν ὑγειονομικὴν προπαρασκευήν, ὅλαι αἱ ἀπρονοήσαι ἐπὶ ζητημάτων ἀφορώντων εἰς τὰ ἀποθέματα τῶν ἐφοδίων, τὴν ὑγειονομικὴν ἐκπαίδευσιν, τὴν ἐπιστράτευσιν καὶ τὴν ἀντίστασιν ἐπὶ κατοχῆς, ὀδηγοῦν ἀφεύκτως εἰς ὑγειονομικὴν ἥτταν.

5) Ἡ παραγνώρισις τῆς σημασίας τῆς ὑγειονομικῆς αὐταρκειᾶς εἰς ὄρους καὶ ἐμβόλια φάρμακα καὶ λοιπὰ εἶδη προφυλάξεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς γεωργικῆς καὶ ἄλλης παραγωγῆς του. Διὰ τὴν χώραν μας τὸ σοβαρώτατον τοῦτο ζήτημα ἔχει ὅλως ἰδιάζουσαν καὶ ἐξαιρέτον σημασίαν.

Ο ΑΠΡΟΚΑΛΥΠΤΟΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Ἀπροκάλυπτος ἀλλὰ προσχηματικὸς βιολογικὸς πόλεμος.

Εἶδη τοῦ τοιοῦτου πολέμου εἶναι :

1) Οἱ πειραματισμοὶ ἐπὶ αἰχμαλώτων καὶ ὁμήρων χάριν τῆς ἐπιστήμης.

2) Τὰ ἐγκλήματα ἐν ὀνόματι τοῦ καθήκοντος ὑποταγῆς εἰς τὴν πολιτικὴν τοῦ Κράτους, παραβιάζομένων τῶν αἰωνίων ἠθικῶν νόμων καὶ ἰατρικῶν παραδόσεων.

3) Ἐνέργειαι τινες βδελυραὶ ὡς αἱ διαπραχθεῖσαι παρὰ τινων Γερμανῶν τῆς Χιτλερικῆς ἐποχῆς.

Τὸ ἀπαραβίαστον τῆς ἀξίας τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ προσωπικότητος, ἄγραφον καὶ ἀτίδιον Δόγμα ἰατρικῆς συνειδήσεως, δέον ν' ἀντιτάσσεται κατὰ πάσης προτροπῆς ἢ Κρατικῆς παραγγελίας δι' ἐκτέλεσιν μιᾶς οἵασδήποτε ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐνεργειῶν, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν ἐν τῇ οὐσίᾳ ἐγκλήματα πολέμου.

Διὰ νὰ προλαμβάνωνται ἀσφαλέστερον τὰ ὡς ἄνω ἐγκλήματα πολέμου, εἶναι ἀνάγκη, ὅπως ὁ Διεθνῆς Ἔργ. Σταυρὸς ὑποκαθιστᾷ τὰ ἠττημένα Κράτη εἰς τὸ πεδίον τῆς Ὑγειονομικῆς μερίμνης.

Ὁ ἀπροκάλυπτος βιολογικὸς πόλεμος ὡς ὄπλον κρίσεως ἐνὸς πολέμου.

Αἱ εὐθῦναι διὰ τὰ μέσα πολέμου. Ποίας ὑποδοχῆς καὶ ποίου ἐνδιαφέροντος ἔτυχεν εἰς τὸ παρελθὸν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἢ ἰδέα τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ βακτηριολογικοῦ ὄπλου.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι διὰ τὴν ἐφαρμοσθῆν μίαν νέα μέθοδος πολέμου προα-
παιτοῦνται πλεῖστα ὅσα, ἥτοι:

Πρῶτον πρέπει ν' ἀποφασίση ἡ Κυβέρνησις.

Δεύτερον ἀπαιτεῖται νὰ συγκεντρωθοῦν οἱ στρατιωτικοὶ ἐκείνοι καὶ πολιτι-
κοὶ ἐμπειρογνώμονες, οἱ ὅποιοι θὰ ἀποτελέσουν τὸν ἐγκέφαλον, ὅστις θὰ κατευ-
θύνῃ καὶ θὰ ἐπιβάλλῃ τὰς μελέτας καὶ τὰς δοκιμὰς, χάρις εἰς τὰς ὁποίας θὰ
ἀξιοποιῆται πολεμικῶς καὶ θὰ λαμβάνῃ ἐφαρμοσίμων μορφὴν ἢ συντελουμένη
ἐπιστημονικὴ πρόοδος πρὸς τὴν ἀποφασισθεῖσαν κατεύθυνσιν ἐνεργείας τοῦ
πολέμου.

Τρίτον ἀπαιτεῖται νὰ δημιουργηθοῦν ἢ νὰ προσαρμοσθοῦν αἱ ἀπαραίτητοι
ἐγκαταστάσεις καὶ αἱ παντοειδεῖς πηγαὶ προσπορισμοῦ τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν
κατὰ μάζας παραγωγὴν ὄπλων.

Τέταρτον χρειάζεται νὰ ἐμπνευσθῆ καὶ ἀναπτυχθῆ μεταξὺ ὄλων τῶν κρίκων
τῆς Κρατικῆς ὀργανώσεως ἢ σταθερὰ πίστις αὐτῶν εἰς τὸν ἀποφασισθέντα τρό-
πον διεξαγωγῆς τοῦ πολέμου καὶ τὴν ἀποτελεσματικότητά του.

Αἱ διάφοροι λοιπὸν μικταὶ ἐκ πολιτικῶν, στρατιωτικῶν καὶ ἐπιστημόνων
ἐπιτροπαί, αἱ συσταθεῖσαι εἰς ἐκάστην χώραν τῶν Συμμάχων διὰ τὴν προπαρα-
σκευὴν καὶ πρόκρισιν τῶν νέων μέσων πολέμου, ἐλαχίστην ἔδωκαν ὠθησιν εἰς τὰς
μελέτας τοῦ βιολογικοῦ πολέμου καὶ ἐλάχιστα σχετικῶς κονδύλια διετέθησαν πρὸς
τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν.

Ἐγνώσθη ἐπίσης ὅτι αἱ ἀρμόδιαι Ἀκαδημαῖαι, τῶν ὁποίων ἐζητήθη ἡ γνώμη
ψυχρότατα ἐξήτασαν τὸ ζήτημα καὶ ἠρκέσθησαν εἰς ἐπιφυλακτικὰς καὶ ἀκάκους
συμβουλάς.

Ὅσον ἀφορᾷ τέλος τοὺς ἐνδιαφερομένους ἐπιστήμονας ἰατρούς, φαρμακο-
ποιούς, φυσιολόγους, χημικούς, κλπ. οὗτοι συνετῶς πρᾶττοντες ἀπέσχον νὰ βυ-
θισθοῦν εἰς τοιοῦτου εἴδους ἐρεῦνας.

*Εἰς τὸ ν' ἀποφευχθῆ κατὰ τὸ παρελθὸν ὁ Μικροβιολογικὸς πόλεμος συνε-
τέλεσαν:*

1) Οἱ ἀνθρωπιστικοὶ καὶ ἠθικοὶ φραγμοί.

2) Αἱ ἀμφιβολίαι διὰ τὴν ἀποτελεσματικότητά τοῦ βακτηριολογικοῦ ὄπλου.
Τὸ εὐμετάβλητον τῶν μικροβίων, ἢ δυσκολία ἐπιτυχίας εὐνοϊκῶν κλιματολογικῶν
καὶ ἄλλων ὄρων.

3) Ὁ ὑπολογισμὸς τῶν δυνατοτήτων Βιολογικῆς ἀμύνης τοῦ ἀντιπάλου καὶ
οἱ φόβοι ἀντιποίνων.

4) Αἱ δυσκολίαι λόγῳ τῆς ἐξαορτήσεως τοῦ βακτηριολογικοῦ πολέμου ἀπὸ
τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἀέρος καὶ τὴν ἀπόλυτον ὑπεροχὴν εἰς μέσα κατασκοπείας.

5) Οί ενδόμυχοι φόβοι ὅτι τὰ μέσα μικροβιολογικῆς προσβολῆς εἶναι ἀμφίστομος μάχαιρα.

Ὁ Βιολογικὸς πόλεμος ὡς ἐπικουρικὸν μέσον κρίσεως ἀγῶνος.

Διατὶ εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἡ μελέτη τῆς ἀμύνης ἀπὸ τὸν μικροβιολογικὸν πόλεμον παρὰ τὴν προβληματικὴν του χοῆσον ὡς μέσου κρίσεως πολέμου.

Θὰ ἦτο σφάλμα ν' ἀμεληθῆ ἡ ἐξέτασις τοῦ βιολογικοῦ πολέμου. Πρῶτον διότι τὸ πρόσφατον βδελυρὸν παράδειγμα ἐνίων ἰατρῶν Γερμανῶν δύναται νὰ ἐπαναληφθῆ.

Δεύτερον διότι ἕμμεσος βιολογικὸς πόλεμος, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐξ ἴσου ἀνθρωποκτόνος μὲ τὸν ἄμεσον, ἔλαβε χώραν εἰς τὸ παρελθὸν καὶ συνεπῶς θὰ ἐπαναληφθῆ καὶ εἰς τὸ μέλλον.

Τρίτον διότι ὑπάρχουν πιθανότητες χρησιμοποίησεως τοῦ μικροβιολογικοῦ πολέμου εἰς περιορισμένους σκοπούς.

Ἐπάρχει ἐξ ἄλλου βιολογικὸς πόλεμος τὸν ὁποῖον θὰ ἠδύνατο εἰς ἐμπόλεμος νὰ χρησιμοποιήσῃ, ἐκμεταλλεόμενος τὴν ἠθικὴν δι' αὐτοῦ πίεσιν.

Ἐπάρχει ἐπίσης καὶ ὁ βιολογικὸς πόλεμος, τὸν ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποκαλέσῃ τις «φιλανθρωπικόν», ἐννοοῦμεν δὲ μὲ τοῦτον τὴν χοῆσιν βιολογικῶν μέσων, τὰ ὁποῖα δὲν προκαλοῦν εἰς τὸν ἐχθρὸν νόσον ἐπικίνδυνον, ἀλλὰ ἀπλῆν τινα καὶ παροδικὴν ἀσθένειαν, ἣτις ὅμως, διασπειρομένη εἰς τὴν κατάλληλον ὥραν, συνεπάγεται στρατιωτικὰ πλεονεκτήματα σοβαρὰ.

Ἐπάρχει τέλος καὶ ὁ μικροβιολογικὸς πόλεμος, ὅστις θεωρεῖται ὡς ἀναγκαῖον κακὸν καὶ βέλτιστον, ὡς μὴ χειρὸν, ἦτοι ἡ χρησιμοποίησις τοῦ ὄπλου τούτου, ὡς ἐπικουρικοῦ ὄπλου καταστροφῆς εἰδικῶν πολεμικῶν ἐργοστασίων τοῦ ἀντιπάλου, ἢ διὰ τὴν ἐξολόθρευσιν εἰδικῶν ἐπιτελείων, στρατιωτικῶν ἢ ἐπιστημονικῶν, ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν ὁποίων προκύπτουν ἔκτακτα πλεονεκτήματα διὰ τὸν ἀντίπαλον ἢ ἀνυπόφοροι καταστροφαι εἰς τὴν ἰδικὴν του παράταξιν καὶ τὰ παραγωγικά του κέντρα.

ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΜΥΝΑ

Ἡ βιολογικὴ ἀμυνα ἐκάστης χώρας ἔχει καθαρῶς ἐθνικὴν μορφήν.

Τὸ ζήτημα τῆς βιολογικῆς ἀμύνης δὲν εἶναι «σύστημά τι ἐπιστημονικόν» δυνάμενον νὰ συλληφθῆ ὡς ἰδέα, νὰ καταστροφθῆ ὡς σχέδιον καὶ νὰ ὀλοκληρωθῆ εἰς ὄργάνωσιν, ἐκπαίδευσιν καὶ μέσα, ἔξω τῶν γεωγραφικῶν ὁρίων ἐκάστης χώρας καὶ νὰ εἰσαχθῆ ἕτοιμον πρὸς χοῆσιν.

Ἡ βιολογικὴ ἄμυνα «δὲν ἐξάγεται», διότι ἔχει καθαρῶς ἐθνικὴν μορφήν καὶ ἰσχύν. Ἐκάστη χώρα ἀντιμετωπίζει πράγματι τοὺς ἰδικούς της πιθανοὺς ἐχθρούς· ἐξ ἄλλου εἶναι τελείως διάφορος ἀπὸ χώρας εἰς χώραν ὁ ὀρίζων τῶν δυνατῶν ἐφαρμογῶν βιολογικοῦ πολέμου καὶ γενικῶς αἱ συνθῆκαι ἀποτελεσματικότητος. Ἐκάστη χώρα κινδυνεύει εἰς διάφορον βαθμὸν καὶ κατὰ διάφορον τρόπον ἀπὸ ἐκάστην ἐκ τῶν πολλῶν μορφῶν τοῦ βιολογικοῦ πολέμου.

Εἰς ἐκάστην χώραν ἐπιπολάζουν μετ' ἰδιαιτέρας ἐντάσεως ὠρισμένα νοσήματα, οἱ δὲ κλιματολογικοὶ ὄροι καὶ αἱ συνθῆκαι ἐν γένει τῆς διαβιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ ἐκθέτουν ἕκαστον Κράτος εἰς ἰδιαιτέρους κινδύνους ἐπιδημιῶν καὶ ἐνδημιῶν.

Ἡ γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ ἐπίδοσις ἐκάστης χώρας καὶ αἱ συνθῆκαι ὑπὸ τὰς ὁποίας καλλιεργεῖται ἡ γῆ, διαφέρουν πολὺ, δι' ὃ καὶ ἕκαστον Κράτος ἔχει τὰ ἰδικὰ του προβλήματα τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς παραγωγῆς καὶ ἀντιμετωπίζει ἰδιαιτέρας ἀνάγκας.

*Τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα προβλήματα τὴν ἐθνικὴν
ἡμῶν βιολογικὴν ἄμυναν.*

1) Ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς χώρας κειμένης εἰς τὸ σταυροδρόμιον τῆς παγκοσμίου ἐπεκτάσεως τῶν πανωλικῶν ἐπιδημιῶν (εὐλογιάς-πανώλους-χολέρας) ὧν ἡ κοίτη εἶναι ἡ Ἄσια

2) Τὰ προβλήματα τὰ ἀπορρέοντα ἀπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς ὑγειονομικῆς ὀργανώσεως τῆς χώρας, ἥτις ὡς νεαρὰ ἔχει ὑγειονομικὴν συγκρότησιν μὲ πολλὰς ἀτελείας.

3) Παράγοντες συμφυεῖς μὲ τὸ ἀσθενὲς δυναμικὸν μας εἰς ὑγειονομικὴν παραγωγήν.

4) Παράγοντες συμφυεῖς μὲ τὰς ἐλλείψεις τῆς ἐνεργητικῆς προφυλάξεως (προφυλακτικοὶ ἐμβολιασμοί).

5) Οἱ κίνδυνοι ἐκ τῆς ἐλονοσίας καὶ τῶν νόσων, τῶν μεταδιδομένων δι' ἐντόμων καὶ παρασίτων.

6) Οἱ κίνδυνοι ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκοῦς δικτύου μικροβιολογικῶν ἐργαστηρίων ἐν τῇ χώρᾳ.

7) Ἡ μὴ ἐναρμόνισις τοῦ σχεδίου βιολογικῆς ἀμύνης καὶ τῆς λειτουργίας τῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας ἐν πολέμῳ βάσει τοῦ δόγματος τῆς «Καθολικότητος» εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ἐν γένει ὀργάνωσιν τῆς χώρας προκειμένου περὶ συγχρόνων πολέμων.

᾽Ωρισμένα ἀσθενῆ σημεῖα τῆς ὀμαδικῆς προφυλάξεως παρ' ἡμῖν, ἦτοι:
 α') *Τῆς ὑδρεύσεως.* β') *Τῆς ὑγιεινῆς τοῦ γάλακτος.* γ') *Τῆς ὑγιεινῆς τῶν βιομηχανιῶν καὶ καταστημάτων τροφίμων γενικῆς χρήσεως.*

Κατὰ τὸν πόλεμον διαταράσσεται ὀπωσδήποτε ἡ φυσιολογικὴ λειτουργία τῆς παραγωγῆς, τῆς συναλλαγῆς καὶ τῆς κινήσεως γενικῶς τῶν ἀγαθῶν.

Εἰς τὴν χώραν μας αἱ βιομηχανίαι εἶναι δυστυχῶς ἀνεπαρκεῖς καὶ ἡ ἐπεξεργασία, ἡ συντήρησις καὶ ὁ χειρισμὸς γενικῶς τῶν τροφίμων γίνεται κατὰ τὸ πλεῖστον δι' ἐμπειρικῶν μεθόδων.

Καθ' ὅλας τὰς ἐπεξεργασίας καὶ συντηρήσεις τροφίμων λαμβάνουν χώραν πολὺπλοκα φαινόμενα μικροβιακοῦ συνδυασμοῦ καὶ μικροβιακῆς διαδοχῆς καὶ ἀνταγωνισμοῦ, ἀναλόγως δὲ τῆς μικροβιακῆς χλωρίδος, ἥτις ἐπεμβαίνει καθ' ἐκάστην ἐπεξεργασίαν καὶ συντήρησιν, τὸ τελικὸν προϊόν ἔχει ἄλλοτε ἄλλην θρεπτικὴν σύστασιν καὶ ἀξίαν, ἄλλο ἄρωμα καὶ ἄλλην ἐπίδρασιν εἰς τὸν ὄργανισμόν, εὐχάριστον ἢ μὴ, ἀγαθὴν ἢ ἐπιβλαβῆ.

Εἰς ὅσας μὲν χώρας ἔχει συστηματοποιηθῆ ἡ βιομηχανία παρασκευῆς συντηρημένων τροφίμων, εἶναι εἰς θέσιν ἡ ἐπιστήμη νὰ παρακολουθήσῃ μικροβιολογικῶς τὰς διαφόρους φάσεις ἐπεξεργασίας καὶ ζυμώσεως.

Παρ' ἡμῖν ὅμως ἐκάστη περιοχὴ ἢ καὶ ἕκαστος παραγωγὸς ἀκόμη, ἐργάζεται ὑπὸ διαφόρους συνθήκας. Ἄκριβῶς ὅμως, διότι τὰ πράγματα ἔχουν οὕτω, ἡ ἐπίβλεψις τῆς κινήσεως τῶν τροφίμων, ἔδει νὰ εἶναι περισσότερον ἀγρυπνος.

Τρεῖς εἶναι οἱ τομεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους κατ' ἀπόλυτον προτεραιότητα ὀφείλει νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν αὐτῆς ἡ κεντρικὴ ὑπηρεσία ἐπιβλέψεως τῆς κινήσεως τῶν τροφίμων. Ὁ τομεὺς τοῦ γάλακτος καὶ τῆς τυροκομίας, ὁ τῆς ἀλλαντοποιίας καὶ ὁ τῶν ἀλισμάτων.

Ἡ βιολογικὴ ἄμυνα καὶ οἱ φυσικοχημικοὶ παράγοντες νόσων.

Ἡ παθητικὴ ἀεράμυνα.

Σοβαρώτατον θέμα τῆς Ὑγειονομικῆς ἡγεσίας σχέσιν ἔχον μὲ τὴν βιολογικὴν μέριμναν ὑπὸ εὐρὸν πνεῦμα εἶναι ἡ πρόβλεψις διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς προστασίας τοῦ στρατοῦ ἐκστρατείας καὶ τοῦ πληθυσμοῦ ὑπὸ ὄρισμένας βλαβερὰς συνθήκας διεξαγωγῆς τοῦ ἀγῶνος, ὅπως τὸ ὑπερβολικὸν ψυχρὸς, ἡ ὑπερβολικὴ σκοτεινότης τῆς ἀτμοσφαιρας, τὰ ὑπερβολικὰ ὕψη, ἡ μεγάλη ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις, ἡ δηλητηριώδης ἀτμόσφαιρα κτλ.

*Λόγοι σπουδῆς τῆς Βιολογικῆς ἀμύνης ὑπὸ τὸ πρῖσμα
τῆς Ὑγειονομολογίας καὶ Κοινωνικῆς Ιατρικῆς.*

Τὸ ζήτημα τοῦτο τὸ ἐτοποθετήσαμεν εἰς τὸ πλαίσιον τῆς βιολογικῆς προστασίας ἀπὸ τοὺς ἐπιβλαβεῖς μικροοργανισμούς, οἵτινες ὑπάρχουν εἰς κάθε χώραν καὶ ὄχι ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐνδέχεται νὰ μᾶς διασπαροῦν εἰς ἀθρόαν ποσότητα ἔξωθεν.

Ὁ λόγος ἢ μᾶλλον οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους ἐγένετο τοῦτο εἶναι οἱ ἑξῆς:

Πρῶτον διότι πρέπει νὰ γίνῃ κοινὴ συνείδησις ὅτι διὰ νὰ ὑποστῇ τις συμφορὰς ἐν πολέμῳ, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑποστῇ προσβολὴν μικροβίων.

Τὰ ἐπιτοπίως εὐρισκόμενα εἶναι ὑπεραρκετὰ, ἀρκεῖ νὰ μὴν ὑπάρχῃ ὑγειονομικὴ ὑπηρεσία κατάλληλος καὶ ἀνάλογος, ἵνα θέτῃ φραγμούς εἰς τοὺς συνήθεις τρόπους διασπορᾶς αὐτῶν.

Δεύτερον πρέπει νὰ κατανοηθῇ παρὰ πάντων ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ παρ' οἴουδῆποτε ἀντιπάλου βιολογικὸς πόλεμος μὲ ἄλλα μικρόβια, εἰμὴ μὲ ἐκεῖνα ἔναντι τῶν ὁποίων εἶναι εὐπαθὴς ὁ ἄνθρωπος, τὰ ζῶα ἢ τὰ φυτὰ καὶ τὰ προϊόντα των.

Τρίτον δέον νὰ εἶναι γνωστὸν ὅτι μὲ οἴουδῆποτε μικρόβιον καὶ ἂν διεξαχθῇ ὁ πόλεμος δὲν ὑπάρχει ἄλλη δυνατότης προσβολῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν φυσικὴν τοιαύτην.

Τούτων οὕτως ἐχόντων δὲν ἐπιτρέπεται εἰς πολιτισμένον Κράτος νὰ γίνῃ τοῦτο θῦμα μικροβιολογικοῦ πολέμου.

Ἴνα ἀποφασίσῃ πράγματι ὁ ἀντίπαλος νὰ κάμῃ χρῆσιν βιολογικοῦ πολέμου πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὅτι τὸ θῦμά του δὲν εἶναι εἰς θέσιν, οὔτε νὰ γνωρίζῃ ποῖα εἶναι τὰ εὐπαθῆ του σημεία, οὔτε νὰ ἐπιβλέπῃ καὶ νὰ ἐξουδετερώσῃ τοὺς συνήθεις καὶ φυσικοὺς τρόπους, μὲ τοὺς ὁποίους δυνατόν νὰ προσβληθῇ, οὔτε νὰ ἀντιληφθῇ καὶ νὰ προσδιορίσῃ μὲ ποῖα μικρόβια πολεμεῖται.

Ὅταν τὸ Κράτος δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ πράττῃ τὰ ἀνωτέρω, τότε ἔχει μεγάλας εὐθύνας. Διὰ νὰ λείψουν συνεπῶς αἱ περιτταὶ συμφοραὶ τῶν πολέμων καὶ αἱ μεγάλαι εὐθύναι, διὰ τὴν ἀπόκρουσιν αὐτῶν ὀφείλει ἕκαστον Κράτος πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ ἔχῃ ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν ὀργανωμένην κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ εἶναι αὕτη ἱκανή:

1) Νὰ παρασκευάζῃ ὅλα τὰ ἀναγκαιοῦντα εἰς τὸν στρατὸν καὶ τὸν λαὸν βιολογικὰ καὶ ἀντιβιοτικὰ εἶδη, τοὺς πολεμικοὺς ὄρρους καὶ τὰ ἐμβόλια.

2) Νὰ ἐπιλύῃ πᾶν ζήτημα πολεμικῆς συνθήκης ἀνωμάλου καὶ ἐπιβλαβοῦς, ἐπιδρώσης βιολογικῶς ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ.

3) Νὰ ἔχη τὰ μέσα καὶ τὰς γνώσεις, ἵνα διατηρῆ ἐν ἀσφαλείᾳ τὰ ἐφόδια τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ Κράτους.

4) Νὰ διατηρῆ πλήρες δίκτυον ἐπιτηρήσεως καὶ ἐξασφαλίσεως τῆς ὑγείας τοῦ προσωπικοῦ, βιολογικῆς ἀσφαλείας τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἐπαρκείας ἀποθεμάτων καὶ ἀπολυμαντικῶν μέσων τῶν φυτειῶν καὶ τῆς κτηνοτροφίας.

Κράτος τὸ ὁποῖον δύναται νὰ προνοῆ περὶ πάντων τούτων, οὐ μόνον δὲν παρέχει ἔδαφος ἐφαρμογῆς μικροβιολογικοῦ πολέμου, ἀλλὰ καὶ ἐὰν παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ὑποστῆ τοιοῦτον, θὰ εἶναι ἀπολύτως ἱκανόν, οὐ μόνον νὰ μελετήσῃ, νὰ προσδιορίσῃ καὶ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸν πόλεμον τοῦτον ὑπὸ οἰανδήποτε μορφῆν, ἔμμεσον ἢ ἄμεσον, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐμπνέῃ πάντοτε τὸν φόβον εἰς τὸν ἐχθρὸν

ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ

Συγκρότησις καὶ ἀποστολαὶ τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Βιολογικῆς ἀμύνης.

Κεντρικὴ ἐπιτροπὴ Ὑγειονομικῶν προβλέψεων καὶ σχεδίων. Συγκρότησις.

Αὕτη θὰ ὀργανωθῆ τῇ συμπράξει στρατιωτικῶν καὶ ἐπιστημόνων ἐκ τῶν ἀρμοδίων κρατικῶν ὑπηρεσιῶν Δημοσίας Ὑγείας—Κοινωνικῆς Ἱατρικῆς, ὑγειονομικῆς ἐκπαιδεύσεως — ὑγειονομικῆς παραγωγῆς — ὑγειονομικῶν σωματείων Ἐρ. Σταυροῦ — Βιομηχανίας — Ἐμπορίου — Γεωργίας—Συγκοινωνιῶν κτλ. Κλιμάκιον ταύτης δέον νὰ λειτουργῆ εἰς τὴν Στρατιάν.

Τρόπος ἀσκήσεως τῶν καθηκόντων τῆς Κεντρικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἡ Κεντρικὴ ἐπιτροπὴ θὰ εἶναι συμβουλευτικὸν ὄργανον τοῦ Ἀρχιστρατήγου, τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν. Κατανέμει τὰ μέλη της εἰς ἀποστολάς διὰ τὴν κατάρτισιν τῶν ἀναγκαίων σχεδίων ἐρευνῶν, διὰ τὴν ὀργανωσιν ὑπηρεσιῶν καὶ διὰ τὴν ἐποπτείαν αὐτῶν. Συζητεῖ καὶ ἀποφασίζει ἐπὶ τῶν εἰσηγήσεων τῶν μελῶν της καὶ ὑποδεικνύει εἰς τὰς διαφόρους ἀρχάς τὰς συγκεκριμένας λύσεις ἐπὶ ἐκάστου ζητήματος, προκαλοῦσα διὰ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης τὰς ἀναλόγους διαταγὰς τῶν Ὑπουργείων.

Σκοποὶ τῆς Κεντρικῆς ἐπιτροπῆς Βιολογικῆς ἀμύνης.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ὡς ὄργανον ὑγειονομικῶν ἐπαληθεύσεων.

Ἡ Ἐπιτροπὴ εἶναι κεντρικὸν ὄργανον ἐπαληθεύσεως. Ὅθεν μελετᾷ καὶ ἐπαληθεύει, ἐὰν τὰ διάφορα ὑγειονομικὰ σχέδια τοῦ Κράτους κατεστρώθησαν ὅπως πρέπει καὶ ἐὰν αἱ ὑπηρεσίαι Δημοσίας Ὑγείας εὐρίσκωνται καλῶς προπαρασκευασμένα ἐν σχέσει μὲ τὴν ἀποστολὴν των ἦτοι :

α') Ἐξακριβώνει, ἐὰν τὸ ὑγειονομικὸν σχέδιον τοῦ στρατοῦ ἐπιχειρήσεων καθηρτίσθη μὲ βάσιν τὸ Δόγμα τῆς καθολικότητος τῆς ὑγειονομικῆς ὀργανώσεως τοῦ Κράτους ἐν πολέμῳ.

β') Ἐὰν ἔγινεν ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς ὅλης ὑγειονομικῆς προπαρασκευῆς τοῦ Κράτους καὶ δὴ ἀπὸ ἀπόψεως ἐκπαιδεύσεως, ἐφοδιασμοῦ καὶ ὑγειονομικῆς παραγωγῆς ὅ,τι πρέπει, ὥστε νὰ γίνῃ ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν πόρων τῆς χώρας εἰς τὸν μέγιστον βαθμὸν καὶ εὐστοχώτερον τρόπον καὶ ἡ ἀνανέωσις μὲ τὸν γοργότερον ρυθμὸν.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν μελέτην καὶ ἐπαλήθευσιν τῆς ἀριότητος τῶν ὑγειονομικῶν σχεδίων ἐπὶ τῆς περιπτώσεως νίκης καὶ κατοχῆς ξένου ἐδάφους ἢ ἐπὶ ἥττης καὶ ἀγῶνος ἀντιστάσεως, ὀφείλει ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ διέπεται σταθερῶς καὶ ἐπιμόνως ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μείνῃ ἄθικτος ὁ στρατός, διαβιῶν εἰς χῶρον ἀνθυγιεινὸν καὶ ἐν μέσῳ πληθυσμοῦ νοσοῦντος.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ὑγειονομικὰ σχέδια ἐπὶ ἥττης, κατοχῆς τῆς χώρας καὶ ἀγῶνος ἀντιστάσεως, θὰ ἐξακριβοῦται, ἐὰν τὸ σχέδιον προέβλεψε νὰ ἔχουν μορφωθῆ οἱ μυστικοὶ ὑγειονομικοὶ πυρῆνες, νὰ ἔχουν σχηματισθῆ αἱ μυστικαὶ ἀποθηκεύσεις καὶ ἀποθέσεις ὑγειονομικῶν ἐφοδίων καὶ οἱ ὑπεύθυνοι τῆς ὑγειονομικῆς ἀντιστάσεως νὰ ἔχουν κλιμακωθῆ καὶ ὀργανωθῆ καὶ νὰ διαθέτουν πληρῆς σχέδιον συνεννοήσεως, συνεργασίας, συντονισμοῦ καὶ ἀνεφοδιασμοῦ.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ὡς ὄργανον καταστρώσεως τῶν κυρίων σχεδίων Βιολογικῆς ἀμύνης.

Θὰ ὑπομνήσωμεν κατὰ σειρὰν σπουδαιότητος, ποῖα ζητήματα κυρίως θὰ προσέξῃ ἡ Ἐπιτροπὴ καὶ ποῖος θὰ εἶναι ὁ σκελετὸς τῶν ἀντιστοιχῶν σχεδίων κατὰ τομεῖς.

Α') *Στρατιωτικὸς τομεὺς.* Τὸν στρατὸν ἐκστρατείας καὶ τὸ Κράτος γενικῶς ἐν ἐπιστρατεύσει ἐνδιαφέρουν κατ' ἀρχὴν τὰ μέσα καὶ ἡ ὀργάνωσις, μὲ τὰ ὁποῖα ἐγκαίρως καὶ ἀσφαλῶς θὰ καθορισθῆ, θὰ ἐντοπισθῆ, καὶ θὰ ἐξουδετερωθῆ πᾶσα βιολογικὴ ἀφορμὴ, ἀπειλοῦσα τὴν ὑγείαν, εἴτε φυσικῶς παρουσιάζεται αὕτη, εἴτε ἀπορρέει ἐκ δολίας ἐνεργείας τοῦ ἐχθροῦ.

Ἰδιαιτέρως θὰ ἐνδιαφεροθῆ ἡ Ἐπιτροπὴ διὰ τὰς μαχομένας δυνάμεις καὶ διὰ τοὺς στόχους ζωτικῆς σημασίας.

Β') *Τομεὺς τῆς Δημοσίας ὑγείας.* Τὴν Κεντρικὴν ἐπιτροπὴν Βιολογικῆς ἀμύνης δέον νὰ ἀπασχολήσῃ μετὰ τὸ στρατιωτικὸν ζήτημα ὁ τομεὺς Δημοσίας ὑγείας, ἥτοι:

Ἡ ἔγκαιρος καὶ ἀσφαλὴς ἀνακάλυψις παντὸς λοιμογόνου παράγοντος καὶ ἡ ἀπόσβεσις πάσης ἐστίας αὐτῶν, ὅπως καὶ εἰς τὸν στρατόν.

Ἡ προκατοχύρωσις τοῦ πληθυσμοῦ καὶ διὰ γενικῶν ἐμβολιασμῶν.

Ἡ ἐξασφάλισις τῆς χώρας ἀπὸ τὰς ἐπιδημίας καὶ ἐνδημίας.

Ἡ ἄγρυπνος ἐπιτήρησις τῶν μέσων ὁμαδικῆς διαδόσεως τῶν νόσων.

Αἱ ἰδιαιτέρας συνθῆκαι τοῦ πολέμου ἐπιβάλλουν ἀπλοποιήσεις καὶ ἀναπροσαρμογὰς. Πράγματι μέρος τοῦ κανονικοῦ ὑγειονομικοῦ προσωπικοῦ θὰ ἐπιστρατευθῆ.

Κατὰ τὸν πόλεμον ἐξ ἄλλου γίνονται μετακινήσεις πληθυσμοῦ· αἱ ἐνέργειαι τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὰ μετόπισθεν θὰ παρεμποδίζουσιν ἢ θὰ ἀπαγορεύουσιν τὴν ἀφιξίν ἐπικουρίας ἐκ τῶν γειτονικῶν περιοχῶν.

Τέλος λαμβάνουν χώραν ὠρισμένα: καταστροφαί, ἔχουσαι ὑγειονομικὸν ἀντίκτυπον πολὺ σοβαρόν.

Τὰ σχέδια συνεπῶς πρέπει μετ' ἐπιμελείας νὰ προβλέπουσιν λύσεις διὰ παρόμοια ἐνδεχόμενα.

Ἐτερον σοβαρὸν ζήτημα εὐθύνης τῆς Κεντρικῆς ἐπιτροπῆς εἰς τὸν τομέα τῆς Δημοσίας ὑγείας εἶναι ἡ ὀργάνωσις ὑγειονομολογικῆς ἐπιβλέψεως τῆς παραγωγῆς, ἀποθηκεύσεως, ἐπεξεργασίας καὶ συντηρήσεως ἐφοδίων καὶ τροφίμων, ἡ ἐξασφάλισις ἐπαρκῶν ἀποθεμάτων εἰς ἀπολυμαντικὰ φάρμακα ἐντομοκτονίας, εἰς σπυδαῖα ὑγειονομικὰ ἐφόδια, μὴ παραγόμενα ἐνταῦθα καὶ ἡ προώθησις τῆς ἐγκωρίου παραγωγῆς εἰς τὸ μέγιστον δυνατὸν ὅριον.

Γ') *Τομεὺς τῆς βιομηχανίας.* Δύο εἶναι οἱ σκοποὶ περὶ τοὺς ὁποίους δέον νὰ στρέφωσιν τὰ σχέδια ὑγειονομικῆς ἀμύνης εἰς τὸν βιομηχανικὸν τομέα.

α') Νὰ προστατευθῆ πάση θυσίᾳ ἡ ἐθνικὴ βιομηχανία, ἥτις ἔχει ζωτικὴν σημασίαν διὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου καὶ δὴ ἀπὸ τὸν ἐνδεχόμενον τῆς ἀπεξαρθρώσεως λόγῳ ἐπιστρατεύσεως ἀναντικαταστάτων τεχνικῶν, τῆς δολιοφθορᾶς τῆς παραγωγῆς ἐκείνης, εἰς ἣν στηρίζεται ἡ προστασία ἢ ἡ προφύλαξις τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῶν γεωργοκτηνοτροφικῶν προϊόντων, ἥτις κινεῖ ἰδρύματα Δημοσίας ὑγείας ἢ ἐγκαταστάσεις Δημοσίας ὑγιεινῆς καὶ τέλος τῆς δολίας ἐνεργείας τοῦ ἐχθροῦ κατὰ τοῦ προσωπικοῦ διὰ βιολογικῶν μέσων.

β') Ὁ δεύτερος σκοπὸς εἶναι νὰ προσανατολισθῆ ἡ βιομηχανία, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν μεθόδων ἐργασίας καὶ ἀσφαλοῦς ἀποδόσεως, ἅς δέον νὰ χρησιμοποιηθῆ, καθὼς καὶ τῶν κατευθύνσεων πρὸς ἅς δέον κυρίως νὰ στραφῆ ἡ προσπάθειά της.

Δ') *Τομεὺς τῆς Γεωργοκτηνοτροφικῆς.* Τὰ σχέδια εἰς τὸν τομέα τοῦτον πρέπει νὰ προβλέπουσιν:

α') Ἐξασφάλισιν καλοῦ δικτύου ἐπιστημονικῆς παρατηρήσεως ἀνὰ τὴν χώραν.

β') Ἐξασφάλισιν ἀποθεμάτων ἀπολυμαντικῶν.

γ') Ἐκκαθάρισιν τῶν ζωτικῶν χώρων καὶ ὑπηρεσιῶν γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας ἀπὸ πᾶν ὑποπιον πρόσωπον.

Ὅδηγίαι θὰ προσανατολίζουσιν πρὸ παντὸς διὰ τὴν λήψιν μέτρων ἐπαρτυπήσεως ἐπὶ τῶν ζωτικῶν σημείων (κλεισωρίαι, πηγαὶ ἀρδεύσεως, γεωργικαὶ σχολαί, Κρατικὰ φυτώρια, σπόροι, ἐγκαταστάσεις συγκεντρώσεως κλπ.).

Ε') *Τομεὺς τῶν συγκοινωνιῶν καὶ μεταφορῶν.* Τὰ μέσα συγκοινωνίας καὶ μεταφορῶν θὰ ἀποσπᾶσιν τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον τῆς Ἐπιτροπῆς.

Τὰ σχέδια θὰ προβλέπουσιν εἰδικῶς εἰς τὴν ἐφαρμογὴν ὅλων τῶν μέτρων ἐκείνων, δι' ὧν θὰ ἀνακαλύπτονται οἱ φυσικοὶ λοιμογόνοι παράγοντες, οἱ ὅποιοι ἐπὶ τὴν συγκέντρωσιν τῶν ἐπιστράτων εὐρίσκουσιν πάντοτε καταλλήλους συνθήκας, νὰ διαδοθοῦν εἰς πλείστας ὅσας μεγάλας μονάδας.

Κατὰ τὴν περιόδον αὐτὴν ἐνδεχομένη δολία ἐνέργεια τοῦ ἐχθροῦ διὰ πρακτόρων καὶ δολιοφθορέων πρέπει νὰ τύχη ἰδιαίτερας προσοχῆς, ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὴν προστασίαν τῶν ἐπιτασσομένων κτηνῶν. Μετὰ τὴν περιόδον ἐπιστρατεύσεως τὰ σχέδια θὰ προβλέπουσιν ἰδιαίτερος διὰ τὰ μέσα θαλασσίας μεταφορᾶς ἐκ μακρυσμένων χωρῶν ἐφοδιασμοῦ καὶ κατὰ τὸν πλοῦν ἢ κατὰ τὴν ἐκφόρτωσιν καὶ τὴν ἀποθήκευσιν, ὡς καὶ διὰ τὰ μέσα συγκοινωνιῶν ἐκ τῶν κυρίων γραμμῶν ἀνεφοδιασμοῦ τοῦ μετώπου τῶν γενικῶν ἐφεδρειῶν.

Τὰ καθήκοντα ἐρεῦνης τῆς Κεντρικῆς ἐπιτροπῆς Βιολογικῆς ἀμύνης.

Τὸ Κράτος διαθέτει ἀρμόδια ἐργαστήρια εἰς τὰ Πανεπιστήμια κτλ., ἅτινα καλῶς κατευθυνόμενα δύνανται νὰ ἀνταποκριθοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας Βιολογικῆς ἀμύνης συμπληρούμενα ἐν ἀνάγκῃ δεόντως.

Εἰς τὰ ἐργαστήρια ταῦτα θὰ γίνωνται:

Αἰ ἐρευνᾶν προαγωγῆς τῆς ἐπιστημονικῆς παραγωγῆς εἰς εἶδη πάσης φύσεως θεραπείας καὶ προφυλάξεως.

Αἰ ἐρευνᾶν προαγωγῆς τῶν προβλημάτων συντηρήσεως τροφίμων καὶ προστασίας φυτῶν, ζώων κτλ.

Αἰ ἐρευνᾶν ἅς ἐπιβάλλουσιν αἱ τυχόν ἐκδηλούμεναι ἐνέργειαι τοῦ ἐχθροῦ.

Αἰ ἀναγνωριστικαὶ ἐρευνᾶν πάσης φύσεως, αἱ ὅποια προβλέπονται ἀπὸ τὰ σχέδια Βιολογικῆς ἀμύνης.

Τὸ συντονιστικὸν ὄργανον ὅλων τούτων τῶν ἐργαστηρίων δεόν νὰ εἶναι ἐν ὄρα πολέμου τὸ Κέντρον Ἐρευνῶν Στρατοῦ, ὡς προσηρμοσμένον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Τὰ καθήκοντα ἐποπτείας τῆς Ἐπιτροπῆς βιολογικῆς ἀμύνης.

Τὴν ἐποπτείαν ταύτην θ' ἀσκῆ, ἀναλόγως τῆς ὑπηρεσίας, διὰ τῶν μελῶν τῆς ἐκείνων, τὰ ὁποῖα καὶ ἐν εἰρηνικῇ περιόδῳ εἶναι ἐπιφορτισμένα μὲ τὴν ἀσκήσιν ὁμοίων καθηκόντων.

Ἡ ἐποπτεία αὕτη εἶναι μὲν βεβαίως πάντοτε ἐπιστημονικοῦ χαρακτῆρος, ἀλλὰ κατὰ κανόνα τὸ ἔργον ἐποπτείας ἔχει καὶ στρατιωτικὸν χαρακτῆρα.

Πρέπει ἐξ ἄλλου νὰ διευκρινηθῆ ὅτι τὸ κράτος, ὡς εἶναι εὐνόητον, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὀργανώσῃ ἐν πολέμῳ καθαρῶς στρατιωτικὰς ὑπηρεσίας βιολογικῆς ἀμύνης, εἰμὴ μόνον εἰς τὴν ζώνην ἐπιχειρήσεων. Ὅλαι αἱ λοιπαὶ ὑπηρεσίαι βιολογικῆς ἀμύνης θὰ ὀργανωθοῦν κατ' ἀνάγκην ἀπὸ τὰς ὑπηρεσίας ἐκείνας συγκοινωνιῶν, δημοσίας ὑγείας, ἐκπαιδεύσεως, γεωργίας καὶ παραγωγῆς γενικῶς κλπ., αἱ ὁποῖαι λειτουργοῦν καὶ ἐν εἰρήνῃ. Αἱ ὑπηρεσίαι αὗται, ὡς εἶναι εὐνόητον, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μετατραποῦν πλήρως εἰς στρατιωτικὰς ὑπηρεσίας, ἀλλὰ διὰ νὰ λειτουργοῦν, ὡς ἐπιβάλλει ἀδήρητος ἀνάγκη, κατὰ στρατιωτικὸν τρόπον, πρέπει νὰ ληφθοῦν ὠρισμένα μέτρα.

Οὕτω τὸ γενικὸν σχέδιον δεόν νὰ προβλέπη π. χ., ὅπως ἐπιστρατεῦῃ μὲ τοὺς ἀναλόγους βαθμοὺς τοὺς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων.

Ἡ διάρθρωσις τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ γενικῶς ὁ ρυθμὸς λειτουργίας αὐτῶν θὰ ἀναπροσαρμοσθῆ πρὸς τὰς πολεμικὰς συνθήκας.

Τὸ ἔργον ἀναπροσαρμογῆς ἐπιστημονικῆς καὶ τεχνικῆς ἐποπτείας θὰ ἀσκήσεται ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς ἐν εἰρήνῃ προϋσταμένους των, ἀσκοῦντας ὅμως πλέον οὐχὶ πολιτικὴν, ἀλλὰ στρατιωτικὴν διοίκησιν, ὅτε καὶ μόνον θὰ ἐπιβληθῆ ἡ πειθαρχία ἐργασίας καὶ ἡ συνοχὴ τῶν ὑπηρεσιῶν.

Θέσις καὶ ἐξάρτησις τῆς Κεντρικῆς ἐπιτροπῆς Βιολογικῆς ἀμύνης.

Εἶναι φανερόν ὅτι ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἐπιτροπῆς Βιολογικῆς ἀμύνης δεόν νὰ τεθῆ ἀνώτατος ἀξιοματικὸς τοῦ Ἐπιτελείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ἀνήκων εἰς τὸν Ὑγειονομικὸν κλάδον καὶ ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη, ὡς συμβουλευτικὸν ὄργανον τοῦ Ἀρχιστρατήγου καὶ δι' αὐτοῦ τῆς Κυβερνήσεως, πρέπει νὰ ὀργανωθῆ μερίμνη τοῦ Ἐπιτελείου του.

Τὸ Κρατικὸν δίκτυον ἐργαστηρίων ἐπαγρυπνήσεων καὶ διαπιστώσεων.

Ἀποστολὴ αὐτῶν.

Ἡ κυρία ἀποστολὴ τοῦ δικτύου ἐργαστηρίων εἶναι νὰ ἐπαγρυπνοῦν καὶ νὰ ἐκτελοῦν διαπιστώσεις, θὰ ἐκτελοῦν δηλαδὴ ἀναγνωρίσεις μικροβιολογικὰς ἀπὸ

άπλην πρόνοιαν, ἢ τοιαύτας, ἀναλαμβανομένας, ὅταν ἐκδηλωθῆ ἤδη ὑποπτόν τι φαινόμενον ἢ κροῦσμα νόσου.

Ὁργάνωσις, διάταξις καὶ διοικήσις αὐτῶν.

Τὸ δίκτυον ἐργαστηρίων πρέπει νὰ ὀργανωθῆ μὲ βάσιν τὴν ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ καὶ μὲ τὴν αὐτὴν ἐγκατάστασιν ἐξυπηρέτησιν ὅλων τῶν ἀναγκῶν τῆς Βιολογικῆς ἀμύνης, ἀρμοδιότητος ἀπάντων τῶν Ὑπουργείων διὰ λόγους ἀπλοποιήσεως, διοικήσεως καὶ ἐποπτείας, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι στοιχειωδῶς ἀπαραίτητα εἰς τὸ Κράτος καὶ ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἀσκῆ τὴν πρόνοιάν του.

Ἐκτελεστικὰ ὄργανα καὶ Ὑπηρεσίαι Βιολογικῆς ἀμύνης.

Ταῦτα συγκροτοῦνται εἰς συνεργεῖα εἴτε συλλογῆς ὕλικῶν πρὸς ἐξέτασιν, εἴτε εἰς συνεργεῖα ἀπολυμάνσεων καὶ προφυλάξεως.

Τὸ προσωπικόν των πρέπει νὰ ἐπιλέγεται, ὡς προοριζόμενον δι' ἐμπιστευτικὰς ἀποστολάς ἀσφαλείας, ἀλλὰ καὶ διότι χρειάζεται νὰ κατέχῃ εἰδικὰς γνώσεις. Ἡ ὑπηρεσία ἐπιβάλλεται νὰ χρησιμοποιῆ τὸ διατιθέμενον ἤδη ἐν εἰρήνῃ προσωπικόν. Μὲ μικρὰν μετεκπαίδευσιν θὰ ἐπιτευχθῆ ἱκανοποιητικὸν ἐπίπεδον ἐνημερώσεως τῶν συνεργείων εἰς τὰς ἀποστολάς των.

Ἄπλῶς θὰ προσανατολισθοῦν τὰ συνεργεῖα ἀρμοδιότητος γεωργίας καὶ ὑγιεινῆς εἰς τὰ ζητήματα τοῦ Βιολογικοῦ πολέμου. Τὸ πολὺ νὰ χρειασθῆ νὰ ἐκπαιδευθοῦν συστηματικῶς ὠρισμένα ἀπολύτως ἐξειδικευμένα ὄργανα, εἴτε διὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς προϊστάμενοι τῶν συνεργείων ἀπολυμάνσεων ἢ καθάρσεων εἴτε τέλος ὡς παρασκευασταί.

Ἡ ἐπιστράτευσις τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων καὶ ἡ διάθεσις τούτων εἰς ἄλλας στρατιωτικὰς μονάδας πρέπει νὰ ἀποφευχθῆ· προτιμότερον εἶναι νὰ δημιουργηθοῦν δυσχέρειαι τινες εἰς μονάδας ὅπλων, ἀπὸ τοῦ νὰ παροραθῆ καὶ ἀστοχῆσῃ ἡ λειτουργία τῆς ὀργανώσεως Βιολογικῆς ἀμύνης, ἔνεκα εὐαρίθμων ἐπιστημόνων καὶ ἐξειδικευμένων τεχνικῶν.

Ἡ ὀργάνωσις τῆς Βιολογικῆς ἀμύνης εἰς τὸ κλιμάκιον τῶν Μ. Μονάδων.

Πρὸ παντὸς ἄλλου πᾶσα μεγάλη στρατιωτικὴ μονὰς ἔχει νὰ μεριμνήσῃ διὰ τὴν ὀργάνωσιν ἀρίστης ὑπηρεσίας ἐπαγρυπνήσεως, καθὼς ἐπίσης καὶ διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν καλῶν ὀργάνων εἰς τὰ προβλήματα τοῦ βιολογικοῦ πολέμου.

Βάσις τῆς ἐπαγρυπνήσεως εἶναι ἡ καλὴ ἐργαστηριακὴ ἐγκατάστασις εἰς τὸ Κλιμάκιον τοῦ Σ. Στρατοῦ. Τοιαύτην ὅμως εἰδικὴν ἐγκατάστασιν δὲν προβλέπει σήμερον ἡ σύνθεσις· αὕτη ὅμως εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία.

Τὰ πλέον εϋθικτα σημεῖα εἰς τὴν ζώνην μεγάλης Μονάδος ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς Βιολογικῆς ἀμύνης εἶναι τὰ ἑξῆς :

α') Τὰ πόσιμα ὕδατα.

β') Τὰ ἀρτοποιεῖα τῶν Μεγάλων Μονάδων καὶ γενικῶς τὰ ἐφοδιαστικά ὄργανα, κεντρικά ψυγεῖα, μεγάλα ἀποθῆκαι καὶ τυχὸν ἐν τῇ ζώνῃ της ἐργοστάσια ἐπεξεργασίας τροφίμων.

γ') Τὰ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἐγκαταλειπόμενα ἐφόδια (νομὴ καὶ οἱ λαχανόκηποι, οἱ ὀπωρῶνες καὶ αἱ ἀποθῆκαι ἱματισμοῦ, τὰ ποτιστήρια κτηνῶν κτλ.).

δ') Ὅλως ἰδιαιτέρα προσοχὴ δέον νὰ καταβάλλεται διὰ τὴν προστασίαν τῶν ἐπιτελείων Μ. Μ. καὶ γενικῶς ὅλων τῶν σπουδαίων ἐκείνων προσώπων, ἐκ τῆς συμβουλῆς τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται ἡ διεξαγωγὴ τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τοῦ πολέμου.

ε') Σημεῖον χρῆζον ἐξαιρετικῆς προσοχῆς εἶναι τὰ ἐκνεούμενα μεγάλα καταλύματα στρατιωτικῶν μονάδων.

ς') Αἱ ἀγέλαι Μ. Μονάδων καὶ οἱ Λόχοι μεταφορῶν ἐφοδίων.

ζ') Λίαν ἐνδιαφέρον ζήτημα εἶναι ἡ κωνωπολογικὴ ἔρευνα καὶ τὸ ζήτημα τῶν μυιῶν, τῆς φθείρας καὶ τοῦ ψύλλου καὶ ὁ περιοδικὸς ἔλεγχος τῶν συνήθων τούτων ξενιστῶν ἢ διαβιβαστῶν.

Ἐπαντα τὰ ὄργανα τὰ ὁποῖα ἡ Μ. Μονὰς θὰ χρησιμοποιῆ εἰς τοὺς ἄνω τομεῖς προληπτικῆς ἐρεύνης, πρέπει νὰ ἐπιλέγωνται μὲ μεγάλην προσοχὴν ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης καὶ νὰ προεκπαιδεύωνται ἐπιμελῶς.

Ὁργανικῶς τὰ κλιμάκια ταῦτα πρέπει νὰ ἀνήκουν εἰς τὰ τμήματα ὑγιεινῆς Μεραρχιῶν καὶ εἰς τὸ Γραφεῖον Ὑγειονομικοῦ συμβούλου Σ. Στρατοῦ.

η') Ἡ περιφρούρησις τῶν ζωτικῶν κέντρων πολεμικῆς παραγωγῆς καὶ τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων δέον νὰ ἀνατίθεται εἰς ἰδιαιτέρα κλιμάκια, ἀσκοῦντα συνεχῆ ἀγρυπνον ἐπίβλεψιν.

R É S U M É

La guerre biologique telle qu'on se la représente communément ne peut être utilisée comme méthode susceptible de provoquer par elle-même la solution d'un conflit. L'auteur donne les raisons d'ordre morale, scientifique et militaire.

Sont ensuite étudiées les possibilités de l'utilisation de l'arme biologique contre des objectifs particuliers et précis.

Dans cet ordre d'idées chaque Etat présente une vulnérabilité propre et spéciale a lui qui est inhérente :

1. A sa situation géographique.

2. À son état sanitaire général.
3. À son organisation économique et sociale.
4. et à son importance militaire dans une coalition des belligérents.

Les secteurs vulnérables des agglomérations urbaines ou agricoles, des forces armées, de la production industrielle ou agricole, des transports et des communications, des administrations et des milieux dirigeants et scientifiques sont très attentivement examinés.

Un plan de défense nationale contre la menace biologique est ensuite proposé. L'originalité et l'importance de ce plan réside au fait qu'il vise la protection de l'état en temps de guerre, tout en restant dans la voie des réalisations prophylactiques indispensables aux populations, même en temps de paix : Le progrès sanitaire étant pour l'auteur la défense la plus sûre.

Ce plan prévoit :

- a) Un comité central de recherches scientifiques, de documentation, de surveillance et de coordination des services intéressés.
- b) La création dans chaque région d'un centre de défense biologiques et bactériologiques et un service spécial de détection.

Un fait nouveau d'importance internationale de premier ordre est mis en relief par l'auteur ; Il consiste à la thèse qu'il soutient, d'après laquelle la guerre par elle-même et de la façon qu'elle est faite par tous les belligérents, contient des actes qui sont sans qu'on s'en rende compte des attaques biologiques authentiques, quoique involontaires, indirectes et insoupçonnées. De même chaque Etat qui est lancé dans une guerre moderne peut provoquer contre soi-même une guerre biologique dans beaucoup des circonstances, sans en soupçonner le moins du monde cette triste équivoque.

En cas de défaite et d'occupation ennemie l'auteur propose la mesure internationale de l'envoi par le comité International de la Croix Rouge d'une commission administrative destinée à prendre en charge la responsabilité de faire respecter l'organisme sanitaire de l'état vaincu et occupé et s'opposer aux réquisitions et saisies illicites et autres forfaits des armées d'occupation à l'égard des services sanitaires des régions occupées.